



**solidar**

**TOGETHER FOR  
SOCIAL EUROPE**

# ИЗВЕШТАЈ О ПРАЋЕЊУ СОЦИЈАЛНИХ ПРАВА 2020



## РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Последњих година српска привреда је доживела велики привредни раст. Годишњи раст реалног БДП-а значајно се убрзао на 4,3% у 2018. години и остао је стабилан између 2019. и почетка 2020. године. БДП по глави становника у смислу куповне моћи порастао је - додуше незнатно - између 2009. и 2019. године. Ипак, јаз у приходима у односу на ЕУ остао је углавном непромењен током последње деценије. Као и у свим европским земљама, очекује се да ће пандемија Ковид-19 успорити темпо раста БДП-а.<sup>1</sup> Број људи у ризику од сиромаштва и социјалне искључености се полако, али стабилно смањивао током последњих неколико година. Међутим, ниво је и даље много виши од просека у ЕУ.<sup>2</sup> Слично томе, може се уочити позитиван тренд када је реч о незапослености младих, која се смањивала током протекле деценије, али је и даље више него двоструко већа од просека у ЕУ.<sup>3</sup> Незапосленост младих једно је од главних социјално-економских питања у земљи и међу основним узроцима одлива

мозгова у Србији. Несигурност, нарочито у облику агенцијског запошљавања, друго је главно питање које утиче на тржиште рада.

Национална стратешка група истиче да је укључивање миграната, азиланата и избеглица и даље истакнута тема у земљи. Они се суочавају са разним препрека на путу потпуног и адекватног укључивања у српско друштво. НСГ истиче да је Ковид-19 закомпликовао ствар, те спомиње неке алармантне ситуације. Парламентарни избори одржани 2020. године, који су првобитно били планирани за април, су због ванредног стања померени за јун. Српска напредна странка освојила је преко 60% гласова на једном од најконтроверзнијих избора у Републици Србији. Опозиција је бојкотовала изборе, тврдећи да они неће бити слободни и поштени усред стезања власти Александра Вучића.<sup>4</sup> ОЦД-ови су изразиле снажну забринутост због стања у погледу грађанског простора и основних слобода.

1 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighborhood\\_enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood_enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

2 Евростат (2020) Људи у ризику од сиромаштва или социјалне искључености [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020\\_50/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_50/default/table?lang=en)

3 Евростат (2020) Стопа незапослености младих према полу, старости и земљи рођења [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth\\_empl\\_100&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_100&lang=en)

4 Euro news (2020) Избори у Србији: Председник Вучић прогласио је велику победу на контроверзним парламентарним изборима <https://www.euronews.com/2020/06/19/serbia-votes-all-you-need-to-know-about-europe-s-first-national-election-since-covid-19-lo>

	2018	2019	EU-28 2019
ГИНИ индекс <sup>5</sup>	35,6	33,3	30,1
Незапосленост <sup>6</sup>	12,8%	10,5%	6,3%
Индекс родне равноправности <sup>7</sup>	/	/	67,9 (2020)
Сиромаштво запослених <sup>8</sup>	9,9%	9,1%	9,2%
Пренатрпаност стамбеног простора <sup>9</sup>	53,3%	53,3%	15,6%
CIVICUS Извештај о праћењу грађанског простора <sup>10</sup>		ОПСТРУИРАНО	/

**Одабрани показатељи о стању социјалних права.**

## ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ И ПРИСТУП ТРЖИШТУ РАДА

### УКЉУЧИВАЊЕ МИГРАНАТА

Миграција у и изван Републике Србије била је турбулентна током последњих деценија. Током 1990-их, мигранти су углавном биле избеглице из бивше Југославије или са Косова и Метохије, као и Срби који су се преселили у западну Европу и Северну Америку. У новије време појавила се нова врста миграције, тј. повећан је долазак људи из Азије и Африке. У светлу таквог развоја догађаја, влада је схватила да је фрагментација управљања миграцијама проблем. Она је стога одлучила да усвоји Стратегију за управљање миграцијама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 59/09) 2009. године, као и Закон о управљању миграцијама („Службени гласник РС“, бр. 107/12),

који су имали за циљ повећање координације у области управљања миграцијама и успостављење свеобухватног и континуираног праћења миграционих токова.<sup>11</sup>

Српски правни оквир за миграције предвиђа помоћ приликом укључивања миграната у друштво и њиховом приступу основним услугама, као што су образовање, становање и запошљавање. Ипак, Национална стратешка група за Србију указује на низ питања око регулисања миграције. Нови Закон о странцима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 24/2018) одобрен је 2018. године. Закон омогућава имигрантима без докумената или онима чији документи не испуњавају услове дефинисане српским законом одобрење привременог

5 Евростат (2020). Гини коефицијент еквивалентног расположивог дохотка: [http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc\\_di12](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12)

6 Евростат (2020). Незапосленост према полу и старости: годишњи подаци: [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une\\_rt\\_a&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en)

7 Европски институт за родну равноправност (2020). Индекс родне равноправности: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-key-findings-eu>

8 Евростат (2020). Стопа ризика од сиромаштва код запослених: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm070/default/table?lang=en>

9 Евростат (2020). Стопа пренатрпаности према старости, полу и статусу сиромаштва - укупно становништво: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc\\_lvho05a/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho05a/default/table?lang=en)

10 CIVICUS (2020). Извештај о праћењу грађанског простора - Србија: <https://monitor.civicus.org/country/serbia/>

11 Комесаријат за избеглице и миграције Република Србија (/) О миграцијама [http://www.kirs.gov.rs/wb-page.php?kat\\_id=216](http://www.kirs.gov.rs/wb-page.php?kat_id=216)

боравка ако је то у складу са интересима Републике Србије или из хуманитарних разлога.<sup>12</sup> Иако Национална стратешка група поздравља овај увод, она подвлачи да Србија нема јасну дефиницију толерисаног, неформалног боравка и да ова регулаторна група може довести до неуједначеног третмана одређених категорија имиграната без докумената, као и ризика од кршења људских права. Даље, НСГ наглашава да, иако Закон о азилу и привременој заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/18) обавезује Републику Србију да обезбеди право на азил и омогући натурализацију избеглица, не пружа специфичне смернице у погледу овог питања.

Министарство образовања, науке и технолошког развоја основало је ENIC / NARIC центар, посебну јединицу у оквиру Агенције за квалификације задужену за признавања страних школских исправа и других квалификација. Ово је од суштинског значаја за укључивање миграната у образовни систем и тржиште рада.<sup>13</sup> Међутим, НСГ примећује да врло често азиланти и избеглице не поседују оригиналне верзије својих диплома, што ствара проблеме у процесу признавања и приликом тражења посла. У циљу пружања подршке мигрантима у приступу тржишту рада као саставни део процеса интеграције, српске власти су у децембру 2016. усвојиле Уредбу о начину укључивања у друштвени, културни и привредни живот лица којима је одобрено право на азил (Уредба о интеграцији).<sup>14</sup> Право на привремену радну дозволу имају особе под супсидијарном заштитом и тражиоци азила који чекају одлуку на њихов захтев за азил

најмање девет месеци.<sup>15</sup> Национална стратешка група наглашава да административне таксе за радне дозволе представљају препреку људима који се суочавају са несигурном економском ситуацијом.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надгледа прописе о социјалној заштити које се односе на лица које траже или којима је одобрен азил, те је развило Правилник о социјалној помоћи за лица која траже, односно којима је одобрен азил (ПСП).<sup>16</sup> Према овом правилнику, људи који траже азил или им је одобрен азил могу добити месечну новчану помоћ ако нису смештени у центру за азил и ако они и чланови њихових породица или не остварују приход или је њихов приход нижи од прага захтеваног правилником. Овај правилник искључиво дозвољава пружање социјалне заштите особама које бораве у приватном смештају. Ово би се могло сматрати контраинтуитивним, јер се лица која бораве у таквом смештају обично налазе у бољој финансијској ситуацији.<sup>17</sup>

Национална стратешка група извештава да су се од почетка ванредне ситуације услед пандемије Ковид-19 десиле неке забрињавајуће ствари везане за процес управљања избеглицама и тражиоцима азила. Министарство здравља је 6. маја 2020. године усвојило Наредбу о ограничењу кретања прилазима отвореном простору и објектима прихватних центара за мигранте и центара за азил.<sup>18</sup> Наведени наредба забрањује избеглицама, азилантима и ирегуларним мигрантима напуштање прихватних центара за мигранте и центара за азил.

12 Закон о странцима, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 24/2018 <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/004ebee-f0a9-4116-9797-e24889136d03/law+on+foreigners+Official+Gazette+of+the+RS++no+24+2018.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mpkHoAB>

13 Enic-Naric.net (n.a.) Serbia <https://www.enic-naric.net/serbia.aspx>

14 Уредба о начину укључивања у друштвени, културни и привредни живот лица којима је одобрено право на азил, „Службени гласник“, бр. 101/16 и 56/18

15 Закон о запошљавању странаца, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 128/2014.

16 Правилник о социјалној заштити за лица која траже, односно којима је одобрен азил, „Службени гласник“, бр. 44/2008.

17 AID; ECRE (2020) Социјална заштита - Србија [https://www.asylumineurope.org/reports/country/serbia/social-welfare#\\_ftn-ref9](https://www.asylumineurope.org/reports/country/serbia/social-welfare#_ftn-ref9)

18 „Службени гласник Републике Србије“, бр. 66/2020, „Наредба о ограничењу кретања прилазима отвореном простору и објектима прихватних центара за мигранте и центара за азил“

Известан број ОЦД-ова поднео је жалбу Уставном суду Републике Србије ради оцене уставности и законитости наредбе, јер су сматрали да наведено не поштује начело пропорционалности и представља неоправдано ограничење права људи на слободу и безбедност. Наведене организације цивилног друштва су констатовале да је ванредно стање у Србији већ укинато пре увођења наредбе и да власти нису пружиле медицинско објашњење које би оправдало успостављање новог правила. Даље, ОЦД-ови су приметили да су многи центри на које се наредба односила били пренатрпани и да су у њима били лоши хигијенски услови.<sup>19</sup>

Друга ситуација односила се на јавни тендер за куповину 2,5 тоне бодљикаве жице за изградњу ограда око прихватних центара за мигранте и центара за смештај тражилаца азила. Захтев за подношење понуда објављен је на веб страници Министарства одбране 15. маја 2020. године. На основу информација на званичној веб страници, такође су набављени гвоздени стубови и поцинкована жица за везивање. Поред тога, Министарство је обелоданило да су српске оружане снаге добиле задатак који се обично не обавља у доба мира, а то је обезбеђивање мигрантских центара.<sup>20</sup> Као одговор на то, Инфо Парк, Иницијатива за економска и социјална права А11 и ПИН мрежа психосоцијалних иновација издали су заједничко саопштење<sup>21</sup> у којој позивају Министарство одбране да повуче тендер за набавку бодљикаве жице и другог материјала.

## ОБРАЗОВАЊЕ И НЕЗАПОСЛЕНОСТ МЛАДИХ

Образовање у Србији показује одређена побољшања, али неусклађеност вештина је и даље велика. Јавна потрошња на образовање износила је око 3,1% БДП-а у 2018. години, док је просек у ЕУ био око 5%. Процена Међународног програма процене ученичких постигнућа (ПИСА) за 2018. годину показала је да је учинак српских ученика испод просека ОЕЦД-а у свим процењеним областима.<sup>22</sup> Стопа раног напуштања школовања у Србији смањује се од 2010. године, када је износила 8,3%, док је у 2019. години износила 6,6%. Ово је било испод просека за ЕУ-28 од 10,3%. Поред тога, не постоје било какве родне неравнотеже, јер оба пола региструју исти проценат раног напуштања школе.<sup>23</sup> Штавише, стопа уписа и постигнућа у предуниверзитетском образовању и даље је висока.

Међутим, то није случај са образовањем и негом у раном детињству, јер још увек само половина деце старости између шест месеци и 6,5 година користи ову врсту услуге. Ситуацију у образовању (и запошљавању) у Србији карактерише одлив мозгова, што је заједно са негативним демографским трендом међу узроцима смањења студентске популације.<sup>24</sup> Према истраживању које је спровео кабинет министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику, удео универзитетских студената који планирају да траже посао у Немачкој износи 24,2% (од 2.700 универзитетских студената). Следеће најпопуларније земље

19 Иницијатива Београдског центра за људска права (2020) поднета Уставном суду ради оцене уставности и законитости Наредбе о ограничењу кретања прилазима отвореном простору и објектима прихватних центара за мигранте и центара за азил <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/eng-lat/initiative-filed-with-the-constitutional-court-to-review-the-constitutionality-and-legality-of-the-order-restricting-movement-on-roads-leading-to-asylum-and-reception-centre-facilities-and-grounds/>

20 EURACTIV (2020) БЕОГРАД - Министарство купује 2,5 тоне бодљикаве жице ради изградње ограда око мигрантских центара [https://www.euractiv.com/section/politics/short\\_news/belgrade-ministry-buys-2-5-tons-of-razor-wire-to-fence-off-migrant-centres/](https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/belgrade-ministry-buys-2-5-tons-of-razor-wire-to-fence-off-migrant-centres/)

21 Инфо парк (2020) Бодљикава жица за избеглице и мигранте - крај хуманитарног приступа <https://www.facebook.com/infoparkserbia/posts/razor-wire-for-refugees-and-migrants-an-end-of-the-humanitarian-approachbelgrade/2895253903862188/>

22 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

23 Евростат (2020) Лица која прерано напусте образовање и обуку према полу и радном статусу [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat\\_lfse\\_14/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_14/default/table?lang=en)

24 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

су Швајцарска, Аустрија и Сједињене Америчке Државе. Међутим, више од половине студената (51,6%) не би напустило Србију ако би им се пружила прилика да добију посао који је повезан са њиховим облашћу студија. Штавише, око 15% би остало у земљи ако би им се обезбедила средства за покретање сопственог пословања.<sup>25</sup> Овај тренд је потврдио и Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији, припремљен од стране Кровне организације младих Србије (КОМС). Према овом извештају, већина интервјуисаних младих и образованих радника одлази у иностранство јер је њихово знање вредније ван њихове домовине.<sup>26</sup> Национална стратешка група такође наглашава да се млади људи не осећају подстакнуто да студирају због корупције у образовном систему (нпр. лажне дипломе). Група додаје да се као последица неусклађености вештина на тржишту рада млади људи одлучују да раније напусте школу, јер сматрају да неће имати могућности да започну каријеру у својој струци.

Нажалост, незапосленост младих је такође главно питање у Србији. Стопа младих старости 15-29 година који су незапослени непрекидно се смањује од 2011. године: од тада је тај проценат готово преполовљен, са 42,0% на 21,6% у 2019. години. Али то је и даље више него двоструко од просечне стопе у ЕУ-28 (10,7%).<sup>27</sup> Стопа

неактивности за исту старосну групу била је преко 70% у 2019. години.<sup>28</sup> Штавише, млади који су незапослени, не школују се нити се усавшавају кроз систем обука (НЕЕТ категорија) представљали су 15,3% становништва старости 15-24 године у 2019. години, више од 5 процентних поена изнад просека за ЕУ-27, ЕУ-28 и евро зону.<sup>29</sup> Стога није изненађујуће што је један од главних разлога да шест од 10 младих људи жели да се исели из земље заправо ситуација на тржишту рада. На основу анкете КОМС-а, млади се такође кажњавају због обављања непријављених послова, чиме су остављени било икакве социјалне или економске гаранције. То је такође један је од разлога што се одлучују да будућност граде у иностранству.<sup>30</sup>

Национална стратешка група помиње Националну стратегију за младе за период од 2015. до 2025. године као једну од главних политика успостављених последњих година у борби против незапослености младих. Стратегија је усредсређена на повећање омладинског предузетништва и јачање вештина младих како би им помогли да успешније приступе тржишту рада.<sup>31</sup> Ипак, Национална стратешка група примећује да је политика донела резултате у смислу повећане флексибилности младих људи да раде ван области коју су изабрали, међутим, она није структурно побољшала ситуацију када је реч о запошљавању младих.

25 Павловић, Д., Бјелица, Д., и Домазет, И. (2019). Које ће карактеристике на тржишту рада младих у Србији вероватно резултирати запослењем? <http://idn.org.rs/ojs3/stanovnistvo/index.php/STNV/article/view/350>

26 КОМС (2019) Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији <https://koms.dpmedia.rs/baza/2020/09/24/alternative-report-about-the-position-and-needs-of-the-youth-in-republic-of-serbia-2020-summary/>

27 Евростат (2020) Стопа незапослености младих према полу, старости и земљи рођења [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth\\_empl\\_100&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_100&lang=en)

28 Евростат (2020) Стопа активности према старости [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tepsr\\_wc160/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tepsr_wc160/default/table?lang=en)

29 Евростат (2020) Млади од 15 до 24 године, који су незапослени, не школују се нити се усавшавају кроз систем обука (НЕЕТ категорија), према полу - годишњи подаци [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsl\\_neet\\_a&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsl_neet_a&lang=en)

30 КОМС (2019) Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији <https://koms.dpmedia.rs/baza/2020/09/24/alternative-report-about-the-position-and-needs-of-the-youth-in-republic-of-serbia-2020-summary/>

31 Министарство омладине и спорта (2014) Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године <http://www.mos.gov.rs/wp-content/uploads/download-manager-files/Nacionalna%20strategija%20za%20mlade%20-%20ENG.pdf>

# ФЕР УСЛОВИ РАДА

## КОВИД-19

Пандемија Ковид-19 је у великој мери утицала на услове рада у Србији, као и у многим другим европским земљама. Од послодавца се захтева да својим запосленима гарантују безбедне услове рада и да успоставе рад на даљину кад год је то могуће. У свим осталим случајевима подстичу се алтернативна решења, попут рада у сменама и ноћног рада.<sup>32</sup> Након укидања ванредног стања, Кризни штаб за сузбијање заразне болести Ковид-19 одржао је 20. заседање у априлу 2020. године. Овим је издат закључак којим се препоручује да сви привредни субјекти наставе са радом у пуном капацитету, уз примену превентивних мера ради осигурања безбедности запослених и корисника услуга.<sup>33</sup> Ипак, Национална стратешка група прецизира да је и даље неопходно надгледати да ли се сви придржавају општих мера безбедности и хигијене у радном простору и да ли се у потпуности поштују права радника.

Током овог ванредног периода, у медијима је забележен посебно озбиљан догађај. Радници запослени у јужнокорејској компанији за производњу каблова и опреме Yura Corporation известили су да се мере здравља и безбедности на радном месту не поштују, јер је радно окружење пренатрпано. Ипак, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања обавило је три инспекције и закључило да су све потребне мере испоштоване од стране Yura Corporation.<sup>34</sup> НСГ извештава да је ситуација ескалирала када је фабрика Yura у Лесковцу постала жариште коронавируса.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања објавило је анализу рада током ванредног стања из које је произишло да је Инспекција рада извршила 1.572 инспекције, од чега су 644 затражили запослени, односно 41% од укупног броја инспекција.<sup>35</sup>

## ДОБРА ПРАКСА

### ПИН - МРЕЖА ПСИХОСОЦИЈАЛНИХ ИНОВАЦИЈА

Мрежа психосоцијалних иновација<sup>36</sup> је српска невладина организација која настоји да успостави и промовише мултисекторски, свеобухватан и ефикасан модел психосоцијалне подршке заснован на доказима. Ангажује кориснике, пружаоце услуга, локалне заједнице и креаторе политике у стварању системских и одрживих решења за заштиту и унапређење менталног здравља. Током пандемије Ковид-19, организација је своје активности спроводила на мрежи, укључујући психосоцијалну подршку мигрантима. На тај начин је успела да настави са реализацијом својих пројеката током кризе, истовремено штитећи своје особље од инфекције. Од избијања Ковид-19, ПИН - у сарадњи са UNFPA у Србији и уз подршку Амбасаде Савезне Републике Немачке у Београду - нуди психосоцијалну подршку здравственим радницама и пацијентима који болују од Ковид-19 у превазилажењу психолошких потешкоћа изазваних пандемијом коронавируса.

32 ПРОПИСИ.НЕТ (2020) ВАЖНО: Детаљно објашњење права и обавеза радника и послодавца у току ванредног стања <https://www.propisi.net/vazno-detaljno-objasnjenje-prava-i-obaveza-radnika-i-poslodavaca-u-toku-vanrednog-stanja/>

33 Amcham Serbia (2020) Ковид-19 у Србији <http://www.amcham.rs/combating-covid-19/covid-19-in-serbia.1100.html>

34 Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (2020) „YURA Corporation“ испоштовала све мере које су из надлежности инспекције рада <https://www.minrzs.gov.rs/srb-lat/aktuelnosti/vesti/%E2%80%9Cyura-corporation%E2%80%9C-ispostovala-sve-mere-koje-su-u-nadleznosti-inspekcije-rada>

35 Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (2020) Анализа и резултати рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања <https://www.minrzs.gov.rs/sr/aktuelnosti/vesti/analiza-i-rezultati-rada-ministarstva-za-rad-zaposljavanje-boracka-i-socijalna-pitanja>

36 Мрежа психосоцијалних иновација (2020) О нама <https://psychosocialinnovation.net/en/about-us/>

## НЕСИГУРНОСТ

Процент несигурних радника у Републици Србији повећао се са 2,2% у 2010. на 8,0% у 2019. години, након што је у 2017. години достигао 10,1%. Упркос благом смањењу од 2017. године, стопа несигурних радника у 2019. години била је више од три пута већа од стопе ЕУ-27.<sup>37</sup> Радници запослени преко агенције су категорија несигурних радника која је прилично раширена у Србији и која већ дуго није регулисана. Прве приватне агенције за запошљавање уведене су 2009. године, а до 2016. било их је 90. Ови подаци су у складу са трендом опадања сталног радног односа по уговору без одређеног времена, који је са 89% радних места у 2009. години пао на 78% у 2015. години. Недостатак прописа погодовао је ширењу приватних агенција за запошљавање, а докази показују да су у овом нерегулисаном окружењу повређена права радника. Неки радници нису адекватно плаћени за прековремени рад и ноћне смене, а врло често не добијају породилско или боловање или накнаду у случају незгода на раду или болести.<sup>38</sup> Позитивна промена уследила је 1. марта 2020. године усвајањем Закона о агенцијском запошљавању. Позитиван допринос новог закона је тај што јасно дефинише ко се може запослити преко агенције и под којим условима - на пример, агенције немају право да нуде привремене уговоре. Овај закон ће такође помоћи у праћењу свих уговора закључених преко агенције, као и њихових услова. Међутим, стручњаци тврде да фактори ризика и даље постоје. Конкретно, закон не дефинише ограничење броја радника који се могу ангажовати на основу уговора преко агенције када је реч о привредним друштвима са више од

50 радника. То може наштетити радницима који су директно укључени, као и тржишту рада у целини, јер може опасно повећати ширење наведене праксе, дестабилизујући тржиште рада. Статус радника који раде преко агенција није у складу са статусом стално запослених у погледу радних права.<sup>39</sup>

## РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

Србија је 2016. године била прва земља ван ЕУ која је увела индекс родне равноправности који је развио EIGE. Овај инструмент омогућава идентификацију питања из области родне равноправности. Најновији извештај је објављен 2018. године на основу података из 2016. године. Према том извештају, родна равноправност у Србији те године износила је 55,8, што је за 3,4 поена боље у односу на извештај из 2016. године, који је користио податке из 2014. године. Упркос томе што је Србија постигла бољи резултат, њен положај на ранг листи у односу на земље ЕУ се није променио: остала је на 22. месту. Упркос благом порасту резултата који се тиче радне сфере, радна сегрегација је постала гора у односу на претходни пут.<sup>40</sup> Јаз међу половима у запослености био је 9,6% у 2018. години, више од 5 процентних поена испод просека ЕУ.<sup>41</sup> Ипак, стопа запослености за мушкарце (15-64 године) била је за 12,8 процентних поена виша од оне за жене, док је стопа активности мушкараца за 13,6 процентних поена виша од оне за жене. Међу узроцима неактивности жена у Србији се сматрају неплаћени рад у домаћинству, разлика у платама и дискриминаторски третман послодаваца према младим женама.<sup>42</sup>

37 Евростат (2020) Несигурно запошљавање према полу, старости и NACE Rev. активност 2. [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa\\_qoe\\_4ax1r2&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_qoe_4ax1r2&lang=en)

38 ESPN (2017) Празнине у регулисању приватних агенција за запошљавање у Србији [https://www.siceurope.eu/sites/default/files/field/attachment/espn\\_-\\_flash\\_report\\_2017-07\\_-\\_rs\\_-\\_february\\_2017.pdf](https://www.siceurope.eu/sites/default/files/field/attachment/espn_-_flash_report_2017-07_-_rs_-_february_2017.pdf)

39 Машина (2019) Закон о агенцијском запошљавању Републике Србије: Да ли ће помоћи радницима или ће их довести у неповољан положај? <https://www.masina.rs/eng/serbian-agency-employment-law-will-help-workers-put-disadvantage/>

40 Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Влада Републике Србије (2018) Индекс родне равноправности за Републику Србију [http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Indeks\\_rodne\\_ravnopravnosti\\_u\\_Republici\\_Srbiji\\_2018\\_eng.pdf](http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Indeks_rodne_ravnopravnosti_u_Republici_Srbiji_2018_eng.pdf)

41 Евростат (2020) Разлика у платама полова у неприлагођеном облику <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem180/default/table?lang=en>

42 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

У начелу, равноправност на српском тржишту рада обезбеђује се према Закону о раду, Закону о родној равноправности, Закону о равноправности полова и Закону о забрани дискриминације, који забрањује дискриминацију по било ком основу против запослених и кандидата за запослење. Ипак, према мишљењу Националне стратешке групе, на основу онога што је проишло из горе поменутог извештаја, Србији недостаје адекватна примена у области спречавања и решавања родне дискриминације на раду, која не представља борбу која се налази међу приоритетима владе. Циљеви и мере за промоцију родне равноправности у Србији дефинисани су кровном Националном стратегијом за родну равноправност (2016–2020).<sup>43</sup> Национална стратешка група истиче да се о новом Закону о родној равноправности разговара већ неко време, а очекује се да ће ускоро ступити на снагу, према речима потпредседнице владе Зоране Михајловић, која је и председница Координационог тела за родну равноправност Републике Србије.<sup>44</sup> Ово тело, које је активно од 2014. године, национални је механизам координације за питања родне равноправности са мандатом да координише рад органа јавне управе и других институција на унапређењу родне равноправности. Од избијања Ковид-19, такође подржава регионални дијалог о родно осетљивом одговору на кризу. Још један инструмент који може да помогне Србији у постизању родне равноправности је пројекат „Кључни кораци ка родној равноправности“, који заједнички спроводе Координационо тело за родну равноправност, Министарство за европске интеграције и Тело Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women), уз финансијску подршку Делегације ЕУ у Србији. Циљ пројекта је да помогне влади да ефикасно примени законе ЕУ о родној равноправности, као и Националну

стратегију за родну равноправност 2016–2020. Пројекат такође има за циљ побољшање положаја жена и подршку локалним заједницама у испуњавању њихових обавеза о родној равноправности. Општи циљ је да подржи владине напоре у испуњавању националних и међународних обавеза и усклађивању законодавног оквира ЕУ о родној равноправности.<sup>45</sup> Иако Национална стратешка група сматра да су до сада наведене мере у целини задовољавајуће и наводи да су у складу са законодавством ЕУ, такође подвлачи неадекватну међусекторску сарадњу између институција и министарстава, што омета спровођење таквих мера. Даље, недостатак обавезе доношења националних закона и прописа на локални ниво такође је идентификован као проблем.

## ЖИВОТНИ БАЛАНС

На основу анализа Eurofound-а, Србија има више проблема у вези са равнотежом пословног и приватног живота него земље у ЕУ. Према истраживању на ту тему из 2016. године, 83% испитаника је било преуморно од посла да би обављало кућне послове барем неколико пута месечно, што је било много више од просека од 59% у ЕУ-28. Слично томе, 66% испитаника у Србији имало је потешкоће у испуњавању породичних обавеза због посла најмање неколико пута месечно, у поређењу са просеком у ЕУ од 38%. С друге стране, породични живот негативно је утицао на професионалну каријеру 52% испитаника у 2016. години, који су пријавили да имају потешкоће са концентрацијом на послу због породичних проблема. У ЕУ-28 та цифра је у просеку износила само 19% испитаника. Eurofound није известио о великим разликама међу половима у погледу равнотеже између приватног и пословног живота.<sup>46</sup>

43 Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Влада Републике Србије (2018) Индекс родне равноправности за Републику Србију [http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Indeks\\_rodne\\_ravnopravnosti\\_u\\_Republici\\_Srbiji\\_2018\\_eng.pdf](http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Indeks_rodne_ravnopravnosti_u_Republici_Srbiji_2018_eng.pdf)

44 Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (/) Координационо тело за родну равноправност <https://www.mgsi.gov.rs/en/coordination-body-gender-equality>

45 Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - Координационо тело за родну равноправност <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/projekti/sazetak-projekta-klucni-koraci-ka-rodnoj-ravnopravnosti-ipa-2016>

46 Eurofound (2018) Живот и рад у Србији <https://www.eurofound.europa.eu/country/serbia#worklife-balance>



# СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ИНКЛУЗИЈА

## СТАНОВАЊЕ

Стамбена ситуација у Србији се суочава са неколико изазова. Прво, 31,3% становништва преоптерећено је трошковима становања: троши више од 40% свог еквивалентног расположивог дохотка на трошкове становања. Српска цифра је више од три пута већа од просека у ЕУ-27 од 9,8%.<sup>47</sup> Озбиљна депривација у становању је друга димензија у којој Србија има знатно лошије резултате од земаља ЕУ. Иако се проценат становништва које пати од велике ускраћености у становању смањио између 2014. и 2018. године, увек је био далеко изнад просека ЕУ. У 2019. години ниво се поново повећао и достигао је 13,9%. У ЕУ је само Словачка имала лошији учинак, а просек ЕУ-27 за ту годину процењен је на 3,8%, што је трећина нивоа Србије.<sup>48</sup> Поред тога, више од половине српског становништва живи у пренасељеним становима, док је у ЕУ исти показатељ у просеку око 4%.<sup>49</sup> Ова тешка стамбена ситуација довела је до великог броја исељења, укључујући из социјалних станова, услед заосталих рачуна за станарину и комуналне услуге. Специјални извештај Савета за људска права УН упозорио је у извештају из 2015. године да деложације нису праћене правном заштитом или алтернативним смештајем. Рањиве групе, укључујући Роме, избеглице и интерно расељена лица, највише су кажњене овом ситуацијом.<sup>50</sup>

### ДОБРА ПРАКСА РЕГИОНАЛНИ СТАМБЕНИ ПРОГРАМ

Регионални стамбени програм<sup>51</sup> заједничка је иницијатива Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије, која је активна од 2011. године. РСП има за циљ да допринесе решавању дуготрајне ситуације расељавања најугроженијих избеглица и расељених лица након сукоба у бившој Југославији 1991-1995, укључујући интерно расељена лица у Црној Гори од 1999. Програм на усаглашен начин спроводе владе укључених земаља. Свака партнерска држава је именовала водећу институцију која је задужена за целокупно програмирање Пројекта стамбеног збрињавања (ПСЗ), укључујући координацију са локалним властима и другим заинтересованим странама, као и за избор корисника. Поред тога, свака земља је успоставила јединицу за спровођење пројекта (ЈСП) која је задужена, између осталог, за управљање уговорима и набавке у циљу обезбеђивања ефикасне примена ПСЗ-а. До краја септембра 2020. године, РСП је омогућио изградњу 7.544 стамбених јединица.

47 Евростат (2020) Статистика становања [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Housing\\_statistics#Housing\\_quality](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Housing_statistics#Housing_quality)

48 Евростат (2020) Стопа великог ускраћивања у становању према старости, полу и статусу сиромаштва - EU-SILC анкета [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc\\_mdho06a/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdho06a/default/table?lang=en)

49 Евростат (2020) Стопа пренатрпаности према старости, полу и статусу сиромаштва - укупно становништво - EU-SILC анкета [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc\\_mdho06a/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdho06a/default/table?lang=en)

50 Машина (2017) Стамбена политика у Србији - Од приватизације до исељења - <http://www.masina.rs/eng/housing-policy-serbia-privatization- eviction/#easy-footnote-bottom-5-263>

51 Регионални стамбени програм (/) Мисија и историја <http://regionalhousingprogramme.org/mission-and-history/>

## ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Србија је на путу усклађивања свог система јавног здравља са стандардима ЕУ. На основу извештаја Европске комисије за 2020. годину, она напредује у погледу усклађивања законодавства. Међутим, треба предузети даље кораке који се тичу одрживости јавног фонда здравственог осигурања. Штавише, потребна је снажнија акција како би се ограничио број лекара који напуштају земљу и неопходно је применити национални план за људске ресурсе у сектору здравства.<sup>52</sup> Избијање пандемије открило је слабости српског здравственог система. Иако су мере које је влада увела као одговор на кризу биле добро осмишљене, недостајала је лична заштита и медицинска опрема, медицинска стручност, лабораторијски капацитети за испитивање, обрада података, као и квалитетан систем за проналажење особа која су била у контакту са зараженим лицима. То је довело до високе стопе заразе код медицинског особља од 9%. Што се тиче додатних средстава издвојених за борбу против ванредних здравствених ситуација, Србија је међу земљама које су из домаћих средстава свом фонду здравственог осигурања издвојиле најмање по особи (отприлике 6 долара по курсу паритета куповне моћи). Међутим, земља је добила значајна спољна финансијска средства од Европске комисије и Светске банке.<sup>53</sup> У последњих 20 година, ЕУ је финансијски подржала здравствени систем Републике Србије, како је приметила Национална стратешка група. На пример, ЕУ је донирала 8,7 милиона евра за

медицинска возила (укључујући возила са респираторима) и општу опрему за болнице, лабораторије, заводе за јавно здравље и центре за трансфузију крви<sup>54</sup> широм земље. НСГ такође истиче да је финансијска помоћ ЕУ помогла малим заједницама да имају користи од здравствених услуга, из којих су искључене због великих регионалних разлика које су карактеристичне за национални здравствени систем.

Приступ националном систему здравствене заштите за тражиоце азила и лица којима је одобрен азил требало би да буде исти као и за држављане Србије, према Закону о здравственој заштити. Поред тога, Закон о азилу предвиђа једнака права на здравствену заштиту за азиланте, при чему трошкове сноси држава. Обавезни лекарски прегледи обављају се над тражиоцима азила по доласку у прихватне објекте.<sup>55</sup> Међутим, Национална стратешка група извештава да се због законодавног вакуума тражиоци азила и избеглице морају ослањати на ОЦД-ове и међународне организације како би имали адекватну корист од права на здравствене услуге. Према Закону о здравственом осигурању, тражиоци азила и лица којима је одобрен азил немају право на обавезно здравствено осигурање или здравствене књижице. Поред тога, НСГ извештава о значајним одступањима између приступа здравственим услугама за тражиоце азила који живе у приватном смештају и оне који живе у јавном смештају, при чему је друга група имала више потешкоћа, нарочито у погледу административног оптерећења. Тражиоцима азила

52 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

53 Извештај о праћењу одзива здравственог система на Ковид-19 (2020) Колико додатног новца издвајају државе за здравље из својих домаћих ресурса? <https://analysis.covid19healthsystem.org/index.php/2020/05/07/how-much-additional-money-are-countries-putting-towards-health/>

54 Делегација Европске уније у Републици Србији (2020) Помоћ ЕУ сектору здравства у Србији - основни напор који је модернизовао цео српски здравствени систем <https://europa.rs/eu-assistance-to-health-sector-in-serbia-a-fundamental-effort-that-modernised-the-whole-serbian-health-system/?lang=en>

55 Београдски центар за људска права (I) Здравствена заштита у Србији <http://www.asylumineurope.org/reports/country/serbia/health-care>

пружена је адекватна здравствена помоћ током ванредне ситуације услед Ковид-19, извештава НСГ. Ипак, као што је претходно споменуто, иако је ванредно стање укинуто, избеглицама и тражиоцима азила и даље је забрањено да напуштају објекте у којима су смештени. С тим у вези, Национална стратешка група спомиње позив А 11 - Иницијативе за економска и социјална права да влада измени наредбу Министарства здравља и омогући избеглицама да уживају своја основна права на слободу и сигурност.

### БОРБА ПРОТИВ СИРОМАШТВА

Сиромаштво је главно питање у Србији, а ситуација је гора него у Европској унији. У 2018. години 7,1% становништва живело је у апсолутном сиромаштву. Према истраживању о приходима и животним условима спроведеном 2018. године, 34,3%

становништва било је у ризику од сиромаштва или социјалне искључености, у поређењу са 21,8% у ЕУ-28. Од запосленог становништва, 10% је било у ризику од сиромаштва, а готово 60% је било субјективно сиромашно.<sup>56</sup> Када је реч о неједнакости, јаз између Србије и Уније је мањи, јер је Гини индекс у 2019. години износио 33,3, 3,2 поена испод процењеног просека ЕУ-27.<sup>57</sup> Програм економских реформи (ERP)<sup>58</sup> и Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике у процесу приступања ЕУ (ESRP)<sup>59</sup> кључни су документи у области социјалне политике у Србији. Они су, између осталог, поставили приоритете у запошљавању и социјалној политици за земље приступнице. Према НСГ-у, приоритети за Србију укључују: побољшање адекватности, квалитета и циљања социјалне заштите; ефикасније социјалне бенефиције за људе испод границе сиромаштва; и побољшана доступност и квалитет социјалних услуга.

56 Европска комисија (2020) Радни документ Комисије Извештај о Републици Србији за 2020. годину [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia\\_report\\_2020.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf)

57 Евростат (2020) Гини коефицијент изједначеног расположивог дохотка - EU-SILC анкета [http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc\\_di12](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12)

58 Европска комисија (2020) Економско управљање [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/policy-highlights/economic-governance\\_en](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/policy-highlights/economic-governance_en)

59 Влада Републике Србије (2016) Програм запошљавања и социјалне реформе у процесу приступања Европској Унији <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/06/SIPRU-ESRP-2016-English.pdf>

# ГРАЂАНСКИ ПРОСТОР

Национална стратешка група изражава велику забринутост због стања грађанског простора у Србији. Иако су неки облици слободе формално наведени у закону, њихова стварна примена је неадекватна или не постоји. Ова алармантна ситуација довела је до тога да је Србија изгубила неколико бодова у Извештају о праћењу који припрема CIVICUS, те је земља изостављена из категорије земаља у којима је грађански простор сужен на групу у којој је ометан. У марту 2020. године, Србија је додата на листу земаља које је неопходно пратити услед брзог погоршања стања у сфери основних слобода.<sup>60</sup> Од марта до децембра 2019. године регистровано је 130 случајева кршења слободе удруживања, окупљања и изражавања.<sup>61</sup>

## СЛОБОДА УДРУЖИВАЊА И МИРНОГ ОКУПЉАЊА

Министарство јавне управе и локалне самоуправе каже да су услови за оснивање удружења „знатно либерализовани“. Али напади на удружења, активисте и медије све су чешћи: повећава се број претњи, увреда и инцидената застрашивања.<sup>62</sup>

Када је реч о слободи мирног окупљања, НСГ објашњава да Србија има историју насилних сукоба између демонстраната и

полиције, као и потиснутих скупова, попут политичких демонстрација или ЛГБТКИ марша поноса. Национална стратешка група такође примећује да се препреке мирном окупљању које се примењују на многе групе не примењују на скупове које организује владајућа странка Српска напредна странка (СНС). То се показало када су се присталице СНС-а окупиле током ванредне ситуације услед пандемије Ковид-19, иако је то било строго забрањено правилима о ванредним ситуацијама.

## СЛОБОДА МЕДИЈА

Резултат Србије на Светском индексу медијских слобода Репортера без граница погоршао се од 2018. године. Наиме, 2020. године заузима 90. место од 180 земаља, чиме је изгубила три позиције из претходне године. Према анализи Репортера без граница, откако је Александар Вучић преузео функцију лидера, прво премијера, а потом и председника, стање новинара постаје све опасније. Многе истраге о нападима на новинаре су застале. Лажне вести постају све раширеније. Штавише, због велике концентрације власништва над медијима, новинари који и даље пишу о опасним темама попут корупције то чине на Интернету.<sup>63</sup> Свеукупна слика слободе изражавања у Србији је веома забрињавајућа.

60 CIVICUS (2020) Извештај о праћењу грађанског простора - Србија <https://monitor.civicus.org/country/serbia/>

61 Грађанске Иницијативе (2019) Више од 130 случајева кршења слободе удруживања, окупљања и изражавања у 2019. години <https://www.gradjanske.org/en/more-than-130-cases-of-violations-of-freedom-of-association-assembly-and-expression-in-2019/>

62 Грађанске Иницијативе (2019) Више од 130 случајева кршења слободе удруживања, окупљања и изражавања у 2019. години <https://www.gradjanske.org/en/more-than-130-cases-of-violations-of-freedom-of-association-assembly-and-expression-in-2019/>

63 Репортери без граница (2020) Србија <https://rsf.org/en/serbia>

**СОЛИДАР-ов Извештај о праћењу социјалних права за 2020. годину развијен је у оквиру програма Заједно за социјалну Европу који суфинансира Програм ЕУ за запошљавање и социјалне иновације (EaSI). Извештај пружа увид у стање социјалних права у 17 европских земаља. Извештај о праћењу процењује стање социјалне Европе у погледу једнаких могућности, поштених услова рада, социјалне заштите, инклузије и грађанског простора на основу запажања организација цивилног друштва које раде на терену у комбинацији са статистичким подацима и научним налазима. То чини на основу запажања Националних стратешких група које је у свакој од ових земаља основао члан или партнер СОЛИДАР-а.**

**Извештај о праћењу за 2020. годину такође анализира у којој се мери ови аспекти одражавају у препорукама специфичним за сваку појединачну земљу европског семестарског процеса у контексту социјално одрживог опоравка након завршетка кризе настале услед пандемије Ковид-19.**

**ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:**

Mikael Leyi

**АУТОР:**

Martina Corti

**КООРДИНАТОРИ ПУБЛИКАЦИЈЕ:**

Carlos Roldán Mejías, Violeta Meotto,  
Jedde Hollewijn, Julie Martinaud

**УРЕДНИК:**

Sebastian Moffett

**ПРЕВОД СА ЕНГЛЕСКОГ:**

Игор Малтарић

**ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН:**

Maximilian Fischer

**УЗ ДОПРИНОС:**

Иницијативе за развој и сарадњу (IDC)



Ова публикација је произведена уз финансијску подршку Европске уније. Подаци садржани у овој публикацији не одражавају нужно став или мишљење Европске комисије

© SOLIDAR 2020

**solidar**



СОЛИДАР је европска мрежа од више од 50 организација цивилног друштва која окупља неколико милиона грађана широм Европе и света. СОЛИДАР Европској Унији и међународним институцијама преноси вредности за које се залажу чланице организације у три главна сектора политике: социјална питања, међународна сарадња и целоживотно учење. Детаљније на [www.solidar.org](http://www.solidar.org)

Avenue des Arts, 50  
1000 Brussels - Belgium  
+32 2 500 10 20  
[www.solidar.org](http://www.solidar.org)  
@SOLIDAR\_EU

